

בבא מציעא ו'

ר"נ אמר משביעים שבועת היסת וקשה מיגרו שחשוד על ממון חשוד על שבועה הגמרא הביאה את דעת רבי יוחנן, שהסיבה שחכמים הצריכו במשנה להשבע אף שכל אחד תפוס, כדי שלא יהא כל אחד תוקף ותופס בטלית של חברו ואומר שלי היא. ואף שיוצא מכך שיש חשד שמא תקף טליתו של חברו, אינו נפסל משום כך לשבועה, כיון שלא אומרים שמתוך שחשדו על ממון חשוד על שבועה. והמקשה הקשה על רבי יוחנן והגמרא תירצה. כעת הגמרא שואלת, לפי המקשה הסובר שאומרים מיגרו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, קשה על מה שאמר רב נחמן שמשביעים את כופר הכל שבועת היסת. נאמר מתוך שהוא חשוד על ממון, כיון שהוא מעיז פניו לכפור הכל אינו בא להשתמט⁴⁶, והוא חשוד על שבועה? ועוד קשה מה שרבי חייא שנה בחנוני על פנקסו. שניהם נשבעין ונוטלין מבעה"ב⁴⁷. כיון שאחד מהם משקר בודאי, נאמר מיגרו שהוא חשוד על ממון הוא חשוד על שבועה ומדוע משביעים אותם?

וכן קשה על ר"ש שאמר ג' שבועות משביעים אותו פשעתי בה. שבועה שלא שלחתי בה יד, לעשות מלאכתו. ואם שלח בה יד הוא גזלן עליה ומתחייב באונסיה⁴⁸. שבועה שאינה ברשותי. מדוע משביעים אותו שאינה ברשותו, נאמר מתוך שהוא חשוד על ממון, שמא היא ברשותו הוא חשוד על שבועה? אלא אומרת הגמרא, שמכאן ראייה שלא אומרים מיגרו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא.

אביי אמר שמשביעים את האוחזים בטלית שמא יש לו ספק מלוה ישנה אביי אמר, שטעמה של השבועה במשנה אינו כרבי יוחנן. ואם אדם היה חשוד שיתקוף ויאחז ללא סבה בטליתו של חברו ויאמר שלי היא, היה חשוד גם על השבועה, ולא היינו משביעים אותו. אלא משביעים אותו משום שחוששים שמא יש לו עליו מלוה ישנה, ומכיר שחברו שכחה ותוקף את טליתו כדי לגבות את חובו. ונשבע שיש לו בה דמי חציה וטלית זו שלו. שהרי אפילו הגלימה שעל כתפיו משועבדת לו.

46 התוס' הקשו הרי אפשר לומר שגם כופר הכל הוא משתמט. וי"ל שר"נ סבר שמשביעים היסת גם כשאומר לא התפין שבידך הוא שלי. ור"ה גאון פירש שנשבעים היסת על קרקעות. וקשה ממה שמשמע בפרק שבועת הדיינים שלא נשבעים אלא משום שהוא משתמט. וי"ל שלא פלוג או ססומכים על הקושיה על ר' חייא. תוס'.

47 רש"י הקשה מדוע לא הקשו מהמשנה אלא מדברי רבי חייא שנה. התוס' כתבו שרבי שנה את המשנה ההיא על ידי רבי חייא. תוס'.

48 רש"י פירש שאם שלח בה יד התחייב באונסין. ואע"פ שמשחזירה פטור, שמא נאנסה קודם שהחזירה. וקשה מסוף פ' האומנין אין רואה הא יש רואה יביא ראייה ויפטר. ושמא שלח בה יד. וי"ל שיפטר משבועה שנאנסה וישבע שלא שלח בה יד. או שנשבע שלא שלח יד רק ע"י גלגול שבועה שלא פשע. וכשיש עד שנאנסה פטור. ור"ת מפרש שאפ' ע"י גלגול לא ישבע כשמתה בפנינו שלא מגלגלים אלא ע"י דבר הדומה. ור"ת מפרש שבועה שלא שלחתי יד שלא אכל אותה. תוס'.

שואלת הגמרא, אם כן מדוע הטילו עליו שבועה, יטול בלא שבועה לגבות את חובו? אלא אומרת הגמרא, שחוששים שמא יש לו עליו ספק מלוה ישנה⁴⁹.

שואלת הגמרא, האם לא נאמר שכשם שהוא תופס את הממון מספק, ישבע מספק! ואמר רב ששת בנו של רב אידי אנשים פורשים מספק שבועה ולא פורשים מספק ממון. אבל מודאי ממון הם פורשים ומי שלא פורש מודאי גזל חשוד גם על שבועה. מפני שממון ישנו בחזרה⁵⁰, שבועה אינה בחזרה.

הסתפק רבי זירא, מה הדין במי שהוציא מיד חבירו בחזקה, וכולה בידו קודם שנשבועו. שואלת הגמרא, אם השני שתק, הוא הודה לו. ואם הוא צוות, מאי היה לו לעשות? ואומרת הגמרא, שהוא שתק מתחילה ואחר כך צוות. והספק, האם ממה שהוא שתק הוא הודה לו. או שכיון שעכשיו צווח התגלה ששתק מתחילה משום שסבר, הרי החכמים ראו שהוא חטף ממני.

בד"א ששניהם אוחזים אבל טלית יוצאת מתחת יד אחד הממע"ה אמר רב נחמן, יש ראייה שכשתקפה אחד בפנינו היא כהודאה ועליו להביא ראייה. ממה ששנינו, במה דברים אמורים שנשבועים וחולקים, ששניהם אדוקין בה. אבל היתה טלית יוצאה לפני בית דין מתחת יד האחד, המוציא מחבירו עליו הראייה ועליו להביא עדים. אם מדובר שזה בא לבדו כשהוא אחוז בה, הדבר פשוט ואין בו כל חידוש. אלא שתקפה אחד בפנינו, ורואים שזו ראייה והשני צריך להביא עדים? דוחה הגמרא, מדובר כשבאו לפנינו כששניהם תופסים בה, ואמרנו להם לכו וחלקו אותה ביניכם. ויצאו ואחר כך חזרו כשאחד מהם תופס אותה, והאחר שתק ולבסוף צוות. זה שתופס אמר חברי הודה לי שהיא שלי, והשני אמר השכרתי לו אותה בדמים. ואומרים לו, עד עכשיו חשדת בו בגזלן, ועכשיו השכרת לו בלא עדים⁵¹. או שנאמר, שמדובר שאחד מהם תופס בה, והאחר נסרך אחריו. והחידוש הוא שאפילו סומכוס שאומר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה. מודה שזה שנסרך אינו מקבל כלום אפילו כשנשבוע, מפני שסרכא אינה כלום. ואין שור שחוט לפניך, ואינו דומה לשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה.

את"ל תקפה א' בפנינו מוציאים וממשיכה הגמרא, שאם נאמר שבספק של רבי הקדישה אינה מקודשת זירא בתקפה אחד בפנינו מוציאין אותה מידו ויחלוקו, אם הקדישה אינה מקודשת, מפני שהקדש אינו חזק יותר מאשר אם תקפה מידו. אולם במידה ונאמר שכשתקפה אחד בפנינו אין מוציאין אותה מידו,

49 וגם במה ששנינו משיבועין אותו ג' שבועות וששניהם נשבעים ונוטלים מפני שחוששים שיש לו מלוה ישנה. אבל בגזלן ודאי וכופר בפקדון אין להכשיר מטעם זה. תוס'.
50 ואם לא יזכור יחזיר אותו ולא יעכבנו מספק. תוס'.
51 ואינו נאמן במיגו שהיה יכול לומר, תקפה ממני, מפני שהוא מיגו במקום עדים. תוס'.

יש להסתפק מה הדין כשהקדישה בלא שתקפה⁵². האם כיון ששנינו 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט', והוא כמו שתקפה ממנו. או שמא עכשיו עדיין לא תקפה, ואין יכול להקדישה. שהרי לומדים מהכתוב "וְאִישׁ פִּי יִקְדַּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ", מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו, להוציא את זה שאינו ברשותו. ומביאה הגמרא ראייה מאותה 'מסותא', בית מרחץ ששני אנשים רבו עליו. זה אמר שלי הוא, וזה אמר שלי הוא, ועמד אחד מהם והקדישו. ופרשו ממנו רב חנניה, ורב אושעיא, וכל החכמים, ולא נכנסו לרחוץ באותו בית מרחץ, שמא הוא הקדש.

ואמר רב אושעיא לרבה, כשתלך לרב חסדא לכפרי שאל אותו מה הדין. וכשבא לסורא בדרכו לכפרי, אמר לו רב המנונא הדבר נשנה במשנה. ספק בכורות, אחד בכור אדם, כגון שהפילה אמו לפניו ספק דבר הפוטר בבכורה ספק רוח הפילה והבא אחריו בכור. אחד בכור בהמה, בהמה שילדה ואין ידוע אם בכרה כבר אם לא. בין טהורים בין טמאים, כגון פטר חמור. המוציא מחבירו עליו הראייה. ושנינו בברייתא על המשנה, אסורים בגיזה ובעבודה. והרי כאן שאמר תקפו כהן אין מוציאין מידו⁵³. שכן שנינו כאן, המוציא מחברו עליו הראייה⁵⁴, ומשמע בין כהן בין ישראל. ואם לא תקפו, כח הקדש חמור לאוסרם בגיזה ועבודה, מספק שמא הם קדשים. ומכאן, שאם נאמר בתקפו שאין מוציאין אותו מידו, אם הקדישה מקודשת.

רבה אמר קדושת בכור הבאה מאליה שונה רבה לו רבה, אין להביא משם ראייה, כיון שקדושת בכור שונה. שבאמת אם תקפו כהן מוציאין אותו מידו, מסתמא הם בחזקת ישראל ולעולם הכהן קרוי מוציא מחבירו. אבל הם אסורים בגיזה ובעבודה לא משום שיהיה לכהן שום כח בהם, שתפשוט מכאן למקום שתקפו אין מוציאין מידו, אם הקדישה הוא הקדש. אלא משום איסור ספק גיזת קדשים. מפני שקדושה הבאה מאליה שונה מקדושה שחלה על ידי הקדש שאדם

52 ומדובר כשהשני שתק בשעה שהקדיש וכאשר הגזבר בא לתבוע אותה הוא צווח. האם כיון שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט הקדש הוא כמו שתקפה וכשתק הודה לו וההקדש קדוש. ואינו דומה לגזול ולא נתייאשו הבעלים, ששניהם אינם יכולים להקדישו מפני שכשתק והודה הוא כפקדון שיש לו בידי אחרים שיכול להקדיש. או שהקדש אינו כתקיפה ועדיין לא תקפה ממנו. ומביאים ראייה ממסותא שלפי המסקנה אם אחד מהם הקדיש אינו הקדש, ומכאן ששתיקת השני אינה כהודאה. תוס'.

53 רש"י. ובתוס' כתבו, והרי כאן שכי תקפה כהן מוציאין מידו. ונראה שהספק במסותא היה כיון שהיא קרקע ואומרים כל דאלים גבר, וכיון שאם אחד תקף והקדישה כשהיא בידו ההקדש לא פוקע אפילו אם חברו חזר ותקפה מידו. האם כשהקדישה בלא שתקפה הוא הקדש. או שכיון שאם השני יחזור ויתקוף זוכה בו, כשהקדישה בלא תקפה ההקדש אינו הקדש. מפני שההקדש אינו חזק יותר מתקיפה. ומביא ראייה מספק בכורות שתקפו כהן לא מוציאין מידו ולכן אפ' אם לא תקפה אסורים בגיזה ועבודה, שמא יש לכהן חלק בו ולכן יכול לתקפה. ולכן אפ' לא תקפה כמו תקפה. ורבה דוחה ששם אם תקפה כהן מוציאין מידו ואפ"ה אסורים בגיזה ועבודה, מפני שהיא קדושה הבאה מאליה. תוס'.

54 הגמרא חשבה בס"ד אם הם ביד ישראל הכהן הוא מוציא מחבירו ועליו הראייה. ואם תקפו כהן וישראל שתק ואח"כ צווח הישראל הוא מוציא מחבירו. רש"י.

מקדיש. ובבכור שקדוש מאליו אפשר להסתפק בכך. אבל במסותא שאין קדושה באה אלא על ידי פיו, נאמר שאפילו אם תמצא לומר תקפה אין מוציאין, הקדישה בלא תקפה אינו הקדש, מפני שאין אדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו⁵⁵.

הספיקות נכנסים לדיר והתעשר
ואמר רב חנניה לרבה, יש ברייתא שמסייעת לדבר
שבספק בכורות, אם תקפה כהן מוציאין מידו. ששנינו,
הספיקות נכנסין לדיר להתעשר⁵⁶. ואם נאמר תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו
ויש לכהן בו צד זכייה, מדוע הספיקות נכנסים לדיר? אם אותו ספק פדיון יצא
בעשירי, נמצא שפוטר את ממונו מחיוב מעשר בממונו של כהן⁵⁷. אמר אביי,
אין משם ראייה⁵⁸, מפני שמדובר כשאין לו אלא תשעה טלאים ואותו ספק פדיון.
ותשעה טלאים אינם בני מעשר ממה נפשך, אם אותו ספק אינו פדיון והוא חייב
במעשר בהמה, הוא עשה מעשר כראוי. ואם הוא פדיון אותו אדם אינו בר חיוב
במעשר בהמה באותם תשעה טלאים⁵⁹.

ואחר כך אמר אביי, שמה שאמרתי שספק חייב במעשר אינו נכון, כיון שכל ספק
פטור ממעשר. שהרי שנינו במשנה במסכת בכורות, היה מעשר והתחיל למנות
כשיוצאים בפתח הדיר, ועד שלא הגיע לעשרה קפץ אחד מן המנויים לתוך הדיר
ואינו מכירו, כל היוצאים פטורים אפילו הם אלף⁶⁰, שכשמנה אותם, המנין היה
ראוי להשלים ולבא לכלל מעשר. וכל אחד מהם הוא ספק אם כבר עבר תחת
השבט. ואם נאמר שספק צריך מעשר ממה נפשך, שמא הוא חייב במעשר והוא
יעשה כתורה וכמצוה, יעשר את אלו שבתוך הדיר ממה נפשך. יעשר את העשירי
מכל עשרה שיוצאים מהדיר, אם אותו הקופץ לא יצא לתוכם והמעשר שלהן הוא
בר חיוב, והוא מעשר כראוי. ואם אינו חייב במעשר, מפני שאותו עשירי יצא
לתוכם, נפטרו מן המעשר ב' מנין הראוי⁶¹. שכשמנה א' ב' ג' היו בדיר הרבה

רש"י.

56 הגמרא לקמן מפרשת בספק פדיון פטר חמור שמפריש עליו טלה להפקיע את איסורו ואין צריך ליתנו לכהן
שהמוציא מחבירו עליו הראיה. ואם יש לכהן ' פטרי חמורים שנפלו לו מבית אבי אמו ישראל מפריש עליהם
עשרה שיין ומעשרן והן שלו, ולכן ספק פדיון פטר חמור ביד ישראל נכנס לדיר עם שאר הטלאים שלו להתעשר,
ואם יצא בעשירי יצא. רש"י.

57 תוספות כתבו שכך היא המסקנה שאם תקפה כהן מוציאין מידו. והקשו ממה שמואל מעמיד באחד ששכר
מרחץ שיחלוקו בבא באמצע החודש אבל בסוף החודש כולו לשוכר. וי"ל ששם הוא נכנס בהיתר. אבל כאן הוא
לא תפס בהיתר אלא בספק. ומה שאמרו שנים החתומים ובאו אחרים ואמרו אנוסים היו מעמידים תרי כנגד תרי
והמזון בחזקת הבעלים. וא' רש"י שאם המלוה תפס לא מוציאין מידו, הוא כשתפס קודם שבאו עדים לפסול את
השטר. תוס', וכן פסקו בשאר פוסקים אבל הרמב"ם חולק. גהגות הגר"א.

58 רבה שהוא רבו של אביי. רש"י.

59 אין צריכים לצרפו לגורן אחר מפני שלא באו לעולם לכלל חיוב ודאי. ודוקא היכן שבתחילה היו עשרה הוא
שהיה צריך לצרפו לגורן אחר. תוס'.

60 התוס' הקשו שיבטל ברוב ויתחייבו כולם במעשר. שהרי דבר שבמנין אינו בטל מדרבנן. ולא ייק קבוע אלא
בדבר שהאיסור וההיתר ניכרים. ואינו בריה כמו שפירשו בחולין. תוס'.

61 התוס' הקשו הרי מנין הראוי שיין רק כשיש רק עשרה והתחיל למנות ואין עשרה. ופטורים כיון
שבתחילת יציאתם היה ראוי להשלים את המנין. אבל כאן שיש בדיר הרבה טלאים להשלים את המנין לעשרה.
והעשירי והי"א יהיו קודש ויקרא לשניהם מספק עשירי. וכך יעשה בכל י"א ובסוף שישארו שרה יצרפם לגורן

טלאים שהיו ראויים להשלים, ופוטרים את מנינו.

כמו שאמר רבא, מנין הראוי פוטר, ונלמד מהכתוב: "כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֵשִׂירִי יִהְיֶה קֶדֶשׁ", ולא שכבר עבר. שאם היו לו עשרה טלאים ומנה חמש, ומת אחד מאלו שלא מנה, המנוים פטורין במנין הראוי. ושאינן מנוים, מצטרפים כשיגיע גורן אחר אחרי שיוולדו לו עוד טלאים ויצטרפו עם אלו.

התורה אמרה "העשירי" עשירי אלא יש לומר שלא חייבו אותו לעשר ממה נפשך. מפני ודאי לא עשירי ספק

שלומדים מהכתוב "העשירי" שהתורה אמרה שצריך לעשר מעשר בהמה כשהעשירי הוא 'עשירי' ודאי, ולא כשהוא 'עשירי' ספק. וכן כאן נאמר 'עשירי' ודאי ולא 'עשירי' ספק. וכל עשירי שימנה הוא ספק, מפני שאם אחד מהמנויים אינו חייב במעשר, העשירי שמנה אינו עשירי אלא התשיעי.